

‘Phaedra’: klassieker in dubbele betekenis

Wiggele Wouda

Wanneer koning Theseus van zijn dienaar hoort wat er met zijn zoon Hippolytus is gebeurd door de vloek die de god Poseidon over hem heeft uitgesproken, krimpt Theseus ineen van pijn en verdriet. Zijn eigen vlees en bloed is door zijn aanzoek aan de god van de zee en de paarden vermoord. En waarom? Zijn vrouw Phaedra verklaarde tegenover hem dat zijn zoon haar heeft verleid, maar het was andersom. Zij spijt, hij spijt en het doek valt. Meer is het liefdesdrama *Phaedra* van Jean Racine (1639-1699) ook niet.

Toch heb ik twee uur geboeid zitten kijken. Echt geboeid. En dat naar een klassieker die in de literatuur ietwat saai wordt betiteld als meesterwerk. Toneelgroep Amsterdam (TA) legt mij eindelijk in haar spel en toneelopvatting uit waarom.

Phaedra is een tekststuk dat in zijn tijd ongetwijfeld populair was. Maar in deze tijd wordt het snel duf als je daartegenover geen regie neerzet die het ritme van de tekst opvoert zonder dat je afbreuk doet aan de kwaliteit. Een manier? Op het toneel staan zulen en wanden die gedurende de voorstelling voortdurend draaien en verplaatst worden; een bewegende aarde waarin de tijdgeest zichzelf weerspiegelt. Om dat nog eens te benadrukken

heeft de Poolse regisseur Grzegorz Jarzyna slechts één frontlicht vanuit de zaal op het toneel geplaatst. Het geheel krijgt daardoor iets mythisch en mysterieus dat de vaart er gek genoeg in houdt. De schaduwen van de acteurs tegen de wanden verdubbelen hun aanwezigheid waardoor het er in ieder geval optisch erg snel uitziet.

Maar het zou niet eerlijk zijn tegenover de acteurs om alleen de regie alle credits te geven. Met name Chris Nietvelt als Phaedra is wonderschoon. Zij speelt dit karakter dat tegen het einde toch wel Hippolytus rehabiliteert intens en breekbaar. Haar zelfdoding, uit schuldgevoel tegenover Hippolytus voor wie zij een onweersaanbare liefde ervoer en uit pijn en verdriet, maakt je als toeschouwer als het ware medeschuldig. Verdriet en pijn laat zij boven zichzelf uitstijgen waardoor het een pijn van herkenning wordt. Aan jaloezie geeft zij zo'n inhoud dat wie ooit jaloers is geweest zichzelf met terugwerkende kracht diep schaamt voor dit gevoel van onmacht en wantrouwen. Dat is namelijk wel wat zij in dit stuk laat zien. Hans Kesting als Theseus is zoals we hem kennen: krachtig, overtuigend en toch ook kwetsbaar.

Phaedra is een klassiek drama met een klassiek onderwerp. Toch heb ik bij deze versie geen moment het ge-

voel gehad dat ik naar een klassieker zat te kijken. Het eendimensionale spel van veleer wordt gehandhaafd maar krijgt door het geheel toch een zeer neo-klassieke geaardheid die zelfs scholieren fascineert. Als dit kabinet wil weten waarom gesubsidieerd toneel moet blijven bestaan en waarom de kaartjes van schouwburgen niet met 19 procent btw belast moeten worden, dan moeten de bewindslieden naar Toneelgroep Amsterdam gaan en wel naar dit stuk. Wat TA doet om je te confronteren met een denkmethode die niet strikt logisch is en wat TA doet om jou de liefde voor theater te laten ervaren, is boven alle bezuinigingen verheven. *Phaedra* van TA is een klassieker in dubbele betekenis.

❶ ‘Phaedra’ door Toneelgroep Amsterdam in *De Harmonie in Leeuwarden*, 285 bezoekers